

90 31 Joegoslavië

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

- Aan:
Zie verzendlijst.

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

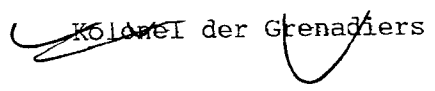
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/0025	07 januari 1992
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 01/92)			

- Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
- Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

 Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/0025 , d.d. 07 januari 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
01/92

(Afgesloten 071200 JAN 1992)

Kroatië

Na overleg van VN-afgezant Vance met de regeringen van Kroatië en Servië, het federale (romp)presidium en de leiding van de federale strijdkrachten (JNA), is op 3 januari opnieuw een staakt-het-vuren in Kroatië van kracht geworden. Dit bestand is gebaseerd op de reeds in november overeengekomen afspraken, die uitgaan van de volledige demilitarisering van de omstreden gebieden (Oost- en West-Slavonië en de Krajina) en de ontbinding van de in dit gebied actieve (Servische en Kroatische) milities, waarna in deze gebieden een VN-vredesmacht zou worden gevestigd. Aangezien de relocatie van de JNA uit de niet-omstreden gebieden inmiddels grotendeels voltooid is, zou de uitvoering van dit akkoord de volledige terugtrekking van de JNA uit Kroatië inhouden.

De gevechten in Kroatië zijn als gevolg van deze afspraken, enkele incidenten daargelaten, nagenoeg opgehouden. Er is echter nog geen begin gemaakt met de daadwerkelijke demilitarisering van de getroffen gebieden. Dit houdt niet alleen verband met verschillende interpretaties die de diverse partijen aan de akkoorden geven, maar met name ook met het feit dat de regering van de Krajina, die zich eind december onafhankelijk heeft verklaard, en diverse milities het akkoord verwerpen. Hoewel dit vijftiende staakt-het-vuren in Kroatië inmiddels langer wordt nageleefd dan eerdere bestanden, dient derhalve te worden betwijfeld of de genoemde afspraken daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd.

De Kroatische regering heeft inmiddels de vrees uitgesproken dat de Servische aanvaarding het gevolg is van "territoriale concessies" van de kant van de internationale gemeenschap en benadrukt dat Kroatië geen met geweld afgedwongen grenswijziging zal aanvaarden. President Tudjman stelde tevens dat de JNA niet meer in staat is tot een groot offensief tegen Kroatië, maar dat Kroatië over voldoende militair potentieel beschikt om desnoods gewapenderhand de verloren gebieden te heroveren. Over de toekomstige betrekkingen met de andere Joegoslavische deelstaten merkte hij op dat Kroatië met zijn "huidige vijanden" bepaalde economische en infrastructurele belangen zou moeten delen, maar hij wees een confederaal staatsverband van de hand. Overigens wordt dezerzijds betwijfeld of Kroatië inderdaad in staat zou zijn op korte termijn de door de JNA en Servische milities beheerste gebieden te heroveren.

Internationale vredesinspanningen

Vance heeft inmiddels van zijn jongste bemiddelingspoging verslag uitgebracht aan de Veiligheidsraad. Hij benadrukte dat voor de daadwerkelijke komst van een VN-vredesmacht, waartoe overigens in december reeds in beginsel was besloten, een volledige uitvoering van het bestand vereist is. Gezien de weerstand van de Krajina en de milities tegen het bestand heeft de Veiligheidsraad ook gisteren nog geen definitief besluit tot de stationering van een vredesmacht in Kroatië genomen. Wel is besloten het aantal VN-waarnemers met 50 uit te breiden.

De EG heeft voor aanstaande donderdag de presidenten van de zes Joegoslavische deelstaten uitgenodigd voor een bijeenkomst in Brussel om de mogelijkheden te

onderzoeken voor een hervatting van de vredesconferentie. Het is echter zeer twijfelachtig of zij aan deze uitnodiging gehoor zullen geven.

In navolging van de vier republieken die op grond van het jongste EG-ministers-beraad hebben verzocht om erkenning van hun onafhankelijkheid door de EG (Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië) hebben ook de vertegenwoordigers van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in de voormalige autonome provincie Kosovo formeel verzocht om erkenning. Later heeft ook de regering van de Krajina een dergelijk verzoek gedaan. Hoewel het EG-besluit formeel slechts betrekking heeft op de Joegoslavische deelrepublieken, heeft de voorzitter van de EG-vredesconferentie, Lord Carrington, de bevoegdheid om aan de arbitragecommissie die moet beslissen of de republieken aan de door de EG gestelde criteria voldoen, eveneens een uitspraak over de andere verzoeken te vragen.

Servië

In het gebouw van het federale parlement in Belgrado is vorige week een bijeenkomst gehouden van 160 Servische partijen en bewegingen uit alle delen van Joegoslavië. Zij spraken zich in meerderheid uit voor de vorming van een nieuw Joegoslavië met nieuwe grenzen en een nieuwe grondwet. Dit land zou volgens het pro-Servische persbureau TanJug naast Servië en Montenegro ook de door Serviërs gedomineerde gebieden in Kroatië en Bosnië-Herzegovina moeten omvatten. Hoewel bij de bijeenkomst, die past in het streven van de Servische leiding naar een Groot-Servisch staatsverband, ook oppositiepartijen vertegenwoordigd waren, werd zij gedomineerd door prominente pro-communistische leiders. De Servische oppositieleider Draskovic wees de proclamatie dan ook van de hand als een "recept voor totale oorlog". Overigens sprak de (vice-)voorzitter van het door Servië gedomineerde romppresidium, de Montenegrijn Kostic, na afloop de verwachting uit dat ook Slovenië en Kroatië na verloop van tijd weer aansluiting zouden zoeken bij het nieuwe Joegoslavië.

Inmiddels is de vorige maand demissionair geworden Servische regering vervangen. Zoals verwacht wordt ook de nieuwe regering gedomineerd door de Socialistische Partij van president Milosevic, die de absolute meerderheid heeft in het parlement. De nieuwe premier, Bozovic, is afkomstig uit Vojvodina en geldt als een tegenstander van compromissen. Opmerkelijk is met name de benoeming van een van de plaatsvervangers van federaal minister van Defensie Kadjevic, Negovanovic, tot minister van Defensie van Servië. Negovanovic, voormalig hoofd van de afdeling Inlichtingen van de Generale Staf, is een prominent medestander van de Servisch-nationalistische CGS Adzic. Zijn benoeming wijst erop dat de nieuwe Servische regering niet bereid is tot verregaande concessies aan Kroatië.

Volgens een recent opinie-onderzoek is Milosevic nog steeds de meest populaire politicus in Servië. Hij wordt echter op de voet gevolgd door de leider van de radicaal-nationalistische Chetniks, Seselj. Opmerkelijk was overigens dat meer dan 70% van de ondervraagden zich positief uitsprak over de prestaties van de JNA tot nu toe.

Overigens heeft een aantal Servische machthebbers kritiek uitgeoefend op de afwijzing van het jongste bestand door de regering van de Krajina. Dit zou erop kunnen wijzen dat Servië wél wil meewerken aan handhaving van het bestand als basis voor een politieke oplossing van het conflict in Joegoslavië, al kan niet worden uitgesloten dat de Servische opstelling ook politiek-propagandistische doeleinden dient. Het dient te worden afgewacht of Servië bereid en in staat zal zijn om de autoriteiten van de Krajina en de in Kroatië actieve Servische milities tot een meer coöperatieve opstelling te bewegen.

Montenegro

De Montenegrijnse regering heeft zich enigszins gedistantieerd van het bovenvermelde communiqué van Servische partijen, die de vorming van een nieuw Joegoslavië bepleiten. Specifiek werd van Montenegrijnse zijde bezwaar gemaakt tegen het feit dat door Serviërs werd bepaald dat Montenegro van dit eventuele nieuwe staatsverband deel zou moeten uitmaken. Hoewel de Montenegrijnse houding mede kan zijn ingegeven door politiek-propagandistische overwegingen, vormt deze een nieuwe aanwijzing dat Montenegro niet bereid is onder alle voorwaarden de Servische posities te volgen, zoals in het verleden vaak het geval was.

Macedonië

Het parlement van Macedonië heeft gisteren enkele amendementen op de Grondwet aangenomen. De belangrijkste was de bepaling dat Macedonië "geen territoriale aspiraties heeft ten koste van buurrepublieken". Deze wijzingen kunnen worden verklaard uit de Macedonische vrees dat vermeende territoriale aanspraken de internationale erkenning van de Macedonische onafhankelijkheid zouden kunnen doorkruisen. Hierbij is van belang dat het Macedonische grondgebied historisch gezien ook delen van het huidige Griekenland en Bulgarije omvatte; in beide landen leven nog belangrijke Macedonische minderheden.

Overigens is dezer dagen bekend gemaakt dat de Albanezen in Macedonië volgende week een referendum zullen houden over autonomie voor de door hen beheerste gebieden en aansluiting daarvan bij de aangrenzende, eveneens door Albanezen gedomineerde, Servische provincie Kosovo. De Albanezen, die bijna 20% van de Macedonische bevolking uitmaken, hadden het in september jl. gehouden referendum waarbij de Macedoniërs hun goedkeuring hechtten aan de onafhankelijkheid van de republiek, geboycot.

Bosnië-Herzegovina

Uit rapporten van Vance blijkt dat de regering van Bosnië-Herzegovina ernstig in verlegenheid is gebracht door het besluit van de EG om die Joegoslavische deelstaten te erkennen die daarom verzocht hebben. President Izetbegovic stelde dat Bosnië-Herzegovina zich gedwongen zag ook een dergelijk verzoek in te dienen, maar sprak de vrees uit dat dit zal leiden tot een escalatie van de reeds bestaande etnische spanningen in Bosnië-Herzegovina. Deze situatie is met name bedreigend omdat in deze republiek vele JNA-eenheden gelegerd zijn.

Vorige maand hebben de afgevaardigden van Kroatische en Moslim-afkomst in het Bosnische parlement de republiek in zijn huidige grenzen soeverein verklaard in verband met Servische pogingen de situatie in Bosnië-Herzegovina te destabiliseren door de bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten. Als reactie daarop hebben inmiddels zes door Serviërs gedomineerde gebieden in Bosnië-Herzegovina zich onafhankelijk verklaard.

De afgelopen weken is van diverse zijden voorgesteld VN-troepen in Bosnië-Herzegovina te legeren teneinde een uitbreiding van de strijd naar deze republiek te voorkomen. Ook Izetbegovic heeft zich achter deze suggestie geschaard. Milosevic heeft dit echter verworpen. Tudjman heeft in beginsel met de komst van VN-troepen naar Bosnië-Herzegovina ingestemd, maar gaf tegenover Vance te kennen meer heil te zien in verdeling van de republiek.

Conclusie/voorzicht

De militaire situatie in Kroatië is de afgelopen periode niet ingrijpend gewijzigd. Hoewel het meest recente staakt-het-vuren nog altijd gerespecteerd wordt, zijn er geen aanwijzingen dat de omstreden gebieden op korte termijn

volledig zullen worden gedemilitariseerd, zodat de komst van een VN-vredesmacht naar deze gebieden vooralsnog twijfelachtig blijft.

Gedeeltelijk als gevolg van de beslissing van de EG om die republieken die daarom hebben verzocht, te erkennen, zijn in een aantal republieken nieuwe, etnisch geïnspireerde spanningen ontstaan. Deze zullen naar verwachting de situatie verder compliceren en de mogelijkheden op een duurzame, vreedzame oplossing van de crisis in Joegoslavië verkleinen. De kans op een uitbreiding van de Servisch-Kroatische tegenstellingen naar Bosnië-Herzegovina blijft in dat kader onverminderd groot.